Број 224 У Новом Саду, у суботу 13 октобра 1907. Година XLII.

„Застава“ излази сваки дан двапута, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. а на три месеца 8 крука.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

Отворите очи.

(Ако мож'те од крмеља)

Др Анте Радић, највећи хрватски пријатељ Словена и „поборник српско-хрватске слоге“, овако нам гуди у 46 броју „Дома“ од ове године: Па нека је у којем крају само десет Хрвата од стотине, они треба да воде прву реч, јер само они могу право схватити, право осећати праву мисао и праве тежње осталога хрватскога народа. Ова је мисао ухватила већ корена

Ето ти га на!

Др. Анте Радић је „приста ша“ српско-хрватске слоге, не из револуционашке покорности него из „уверења“, па кад он тако мисли, а како ли тек мисле друге хрватске главице о слови нашој. Како ли мисли она велика хрватска главица, што но је рекла, на једној хрватској конференцији, у унутрашњости, да је дошла да реши — са својим приставаша — то несретно српско питање. А већ како мисли Лорковић, то смо чули од попа — Шалића.

И зашто да се варамо; све хрватске странке, без разлике, имају једно мишљење о нама Србима, а то је: да где је њих од 100 само 10, да они треба да воде прву реч, јер они су грађани првог реда, а ми другог.

Па зар ми можемо пристајати уз такву слогу, где они захтевају, да воде прву реч и онде где их је само 10%. Па зар ми можемо и у будуће заваравати се празним обећањима и потпомагати и такву „народну“ владу, која копа гроб нашој ћирилици?!

„Светиње нам блате, а нас овамо брате“.

Зашто да ми будемо увек задушна субота, па да увек сваком делимо, а никад ништа за себе да не тражимо?

И докле би тако?!

„Србобран“ нам непрестано пребацује: како смо могли са Хрватском странком права радити заједно, кад су оне и за време нашег заједничког рада стајали на програму своме од год. 1894.

То не стоји!

Јер, баш за време (и после) склапања резолуције, све су се странке изјасниле: да судбину Босне и Херцеговине препуштају тамошњем народу, нека он самодлучи о својој судбини.

Па такву је изјаву дао и на једном збору првак хрватске странке права Др. Харамбашић на којој је био и писац ових редака

Па ето зашто и како смо могли са њима заједно, јер смо мислили да они искрено мисле и говоре, али смо после видели да није тако. У том нас је утврдила овогодишња њихова главна скупштина.

А то је најбољи доказ, да и они воле као и др. Анте Радић, јер и др. Анте зна заносно говорити о слови Срба и Хрвата, кад види да га и Срби слушају, а како мисли, ено смо напред изнели. Нисмо против хрватског народа. Хоћемо с њим, али нек његове странке почну друкчије.

Зато отворите очи, ако нисте скроз закрмељали ви нови усрећитељи српски: Прибићевићи (Хрвати са Косова) и како се сви зовете.

Отворите очи и погледајте са својим слободним очима али и заборавите да сте икад имали мандате у шакама, па погледајте куд води ваша политика? Та политика мора завести хрватски народ у блудњу? А то би било опасно и по њих и по нас.

Чика.

Наша читаоница.

Гор. Карловцу, 11. октобра.

И наши су самосталци, као што су и сва остала њихова браћа. Сви су они једнога кроја и калупа. Некоји од њих, већ у два броја свог „Србобрана“, обарају се којекаквим неистинама, на нас карловачке радикале. Ствар је у овоме:

Пре неколико мјесеци, основана је код нас „Српска занатлијска читаоница“. Ми би се сви искрено радовали тој народној установи и томе напретку. Сви би се без разлике топло пригрлили, само да је стварана како треба и кад не би добро познавали њезиног „главног покретача“, и његове смерове.

Колико ми је познато, у карловачкој српској прав. црк. општини нема више од 100 Срба, људи самосталних, који би могли и чланови читаонице бити. Од тога је броја 46 чиновника и пензионираца, 19 трговаца, 6 сељака и 29 занатлија, урачунавши ту и 5 крчмара и 1 месара. А осим тога, у нашем гарнизону има још и неколико Срба официра, 15—20 наредника и 3—4 финанца. Па како стојимо са дописниковом тврдњом „да је главна српска снага положена на занатлиски сталеж?“ Између 29 занатлија има таквих, који нажалост не знају ни читати ни писати. Има их, који знају само латиницу а ћирилице не знају. А за сада бар још не могу да нађу између себе човјека, који би се могао примити предсједничке части. Дакле, према изложеним тачним подацима, требало је створити општу читаоницу, јер су то прилике захтевале, а није истина да радикалима „боде очи“, да је „трн у пети“, или да га „гледају пријеким оком!“

Ми радикали не идемо за тијем, „да се читаоница уништи“, нити се „стидимо ступати у друштво српских занатлија“, као што „Србобранов“ дописник вели. Али смо увијек били за то, кад год се повела ријеч о оснивању читаонице, да се читаоница зове једино „Српска читаоница“, и ништа више! Дакле, без икаквог даљег сталешког и страначког обиљежја. Јер само под тим именом прикупили би се у њој сви карловачки Срби, без разлике сталежа и странке! А поједини сталежи и странке овде не могу основати засебну читаоницу.

Но питајте: Кад је одржана скупштина карловачких Срба, ради договора за оснивање читаонице? Ко је исту сазвао? Ко је био позван и присутан? Ко је саставио читаоничка правила? Пред киме су иста прочитана? Да ли су и радикали позвани били да се упишу у чланове?

Тога није било јер се све радило кријући и тајно. Све је то радио само један човјек, онако како је он хтио, а тек „да се Власи не досјете“, подметнуо је био петорицу шесторицу занатлија. Тај господин, својим држањем и радом, изгубио је сав углед код карловачких Срба, па да би бар некога имао уза се, стварао је само са неколицином занатлија, и опет велим само са неколицином ову читаоницу, да им тиме подиђе, и њих на тај начин за себе придобије. Друго, Карловац је под носом Загреба, а у њему се самосталци до данас још нијесу могли организирати. Па к'о вели, кад не можемо како треба, а ми ћемо покушати то учинити на пренару, оснивањем оваке читаонице; мислећи, да ће му сви као слијепи наићи на лепак. Али се тај господин љуто преварио у рачуну! И они који су наишли на лепак тргли су се.

Између чланова има их, који још нијесу завирили у читаоницу, него само тек онако плаћају, јер нијесу могли позив одбити Сигурно ни ти неће да трпе самовољу једнога човјека, који се још намјерава и предсједником читаонице назвати. Кад су се преварили у рачуну, радикали су им криви. — Но крив је свако себи сам. Ко како ради, онако и пролази.

Карловачки радикал.

Страни листови о одлагању српске скупштине.

Из Београда има бечка „Политичка Коресподенција“ овај допис: „У владиним круговима мотивише се одлагање скупштине потребом, како би влада у стању била, да своју пажњу поклони трговинским преговорима са Аустро Угарском, који поново отпочињу 11. т. м. — У исто време наглашује се, да односно поступка владе постоји већ сличан корак њених претходника. Према уставу скупштина се мора састати на дан 1. октобра сваке године. Чл. 54. устава даје краљу право, да скупштинске седнице, у једном заседању, може најдуже на два месеца одложити; даље одлагање може бити само у случају пристанка саме скупштине. — Године 1904. тадањи коалициони кабинет Саве Грујића сазвао је скупштинске седнице за 1. октобар, али их је другим указом, још пре но што се скупштина и састала била, одложила до 1. новембра, тако, да се скупштина доиста могла тек 1. новембра састати. У садањем случају скупштина се доиста састала 1. октобра, конституисала се и избором владиних кандидата изјавила је влади своје поверење. Према томе одлагање скупштине, извршено по предлогу владе, не може се никако сматрати као поступак који је противан одредбама устава. У опозиционим круговима влада велико огорчење због одлагања скупштине. У тим круговима тврди се, да се влада боји суда народних преставника, а сем тога жели, да се општински избори, који ће се извршити 18. новембра, обаве још док је она на управи земље, јер од резултата тих избора зависи политичка моћ појединих политичких странака. — Најзад влада жели и нада се, да ће се до горњег рока моћи закључити трговински уговор са Аустро Угарском“.

Нова бугарска насиља

Једна бугарска чета спалила је село Раково, које лежи јужно од Битоља. Од две стотине кућа само је осам остало читавих, све остале су претворене у пепео. До сад је нађено пет лешина. За ове последње три недеље ово је већ друго овакво недело, што га бугарски разбојници извршише у битољском вилајету. 3. овог месеца напали су на село Негован и спалили 23 куће, а поубијали десет жена и три мушкарца. Узрок је и сад као и пре, што та села неће да пређу на бугарску страну. Овај догађај јавили су сами ондашњи конзули, и ми се уздамо, да ће Европа на овај начин, путем службених извора, добити јасну слику о томе, ко то роби и пали по Мађедонији и Старој Србији.

„Књижна болест“.

Један од најлућих пријатеља књига био је Паризлија Антон Булар, који је целу своју кућу претворио у библиотеку. Уза све зидове, од патоса до таванице, на сваком намештају и испод њега биле су нагомилане књиге. Чак и у спаваћој соби биле су две велике полице књига. Било је ту неких 18.000 књига, које су се при сваком кораку љуљале и претиле да смрве смелог човека, који би их додирнуо. Госпођа Булар била је у очајању и, да би зауставила поплаз-

ву од књига, прибегла је једном лукавству: она је свом мужу објаснила, да би требало да старе књиге уведе у каталог пре но што уме да купује нове. Тако је имала неколико месеци мира. Али библиоманија (страсна љубав према књигама) је страст, против које се човек не може борити. Булар поче да занемарује своју породицу и, кад би овда онда дошао кући, понашање и држање било му је такво, да је његова жена држала да јој је неверан. Стидно изневерена и преварена после четрдесет година брачне верности! Једнога дана реши се јадница да трага за мужем; била је не мало узрујана, кад га је видела да је ушао у једну од пет кућа, које су имали у Паризу. Као каква бомба упала је у портирову собу и упитала портира, с каквом то женском у тој кући има љубавних односа њезин муж. „Какав љубавни однос?“ упитао је вратар зачуђено, извадивши лулу из уста. „Овде већ одавно не станује нико. Господин је истерао све кирајџије!“ Кућа је била од подрума до тавана напуњена књигама. И из друге четири куће такође су се биле иселиле кирајџије, те су претворене у библиотеке. Булар је после своје смрти оставио готово један милион књига које су мало по мало продате по највише цене. То је била катастрофа за париске књижаре и антикваре. Да би могли издржати утакмицу, морали су готово пет година све своје књиге продавати по веома спуштеним ценама.

Стати тика септембарских догађаја у Русији.

О догађајима, што су се у месецу септембру ове године збили у Русији, било у вези са револуционарним покретом или ван њега, доноси петроградска „Рјеч“ ове податке: Ратни суд је тог месеца изрекао 84 смртне пресуде. Извршено је 33 пресуде. — Приликом сукоба између револуционараца и полиције или војништва и при разним пљачкањима пало је 207 људи, и то 134 приватна човека и 73 чиновника. Овамо нису урачуната убиства, што су их починиле црне чете, јер овде није утврђен број. — Било је 156 случајева отимачине, вредност одузетих предмета прелази $1^1/_2$ милијон круна. Опљачкано је 18 стоваришта ракије, 9 поштанских зграда и 6 општина. Откривено је 34 места где се правило оружје и бомбе и 34 тајне штампарије. Од новина, осуђених на новчану глобу, добиле су власти за месец септембар до 60.000 круна.

Највећи џепови на свету.

Хемичар Ернест Вилијам из Едмонтона очевидно има највеће џепове на свету. Он се услед неке изненадне малаксалости ту скоро онесвешћен срушио на улици те су га, не знајући ко је, претресли, не би ли нашли штогод, што би им показало, ко је онесвешћени. Том приликом су нашли у његовим џеповима: једну празну флашу од литре, једну празну пивску флашу, једну шпиритусну лампу, једну флашу са шпиритусом, један лонац, једну шерпењу, црног лука, дувана, неколико лула, хлеба, шећера, бибера, нож, кашику, један пехар, један бокал, мастило и перо, чешаљ и четку, писма, буђелар, жижице и најзад некакав фластер. — Чудо што му нису нашли у џепу и шпорет, кујнски орман и куварицу!

Лоповска банда.

Читамо у „Политици“: Писари кварта дорћолског Сјеницки и Радовић ухатили су једну интересантну лоповску компанију. Прексиноћ у 1 по поноћи писар Радовић ухватио је у кафани „Палидрвце“ на Дорћолу харамбашу ове дружине, главног извршиоца и мислиоца, Леона Ашеровића, „ћурчијског помоћника“ старог 14 година. И од тога момента, за не пуна два дана откривена је цела историја ове дружине, која представља: 15 опасних крађа, извршених за три месеца, а у вредности 12.000 динара. Леон Ашеровић, дечко од 14 година, чини утисак необично паметног и отвореног младића, бистар је и окретан. Признаје све и својим саучесницима, који не признају, вели: „Чујеш бре, немој да ме срамотиш, иначе ће ти пукне шамар“. Признаје све, чак и оно што није потребно. По његовом признању најгоре су прошли Урош Давидовић и Драгутин Чолић. Знајући до ситница њихов живот, њихове навике; он је улазио у њихове у куће и тако безбрижно придавао у почетку ствари и ситније суме, а доцније огромне суме, које су достизале и до 4.000 дин. Тако је Урошу Давидовићу дигао 3.900 динара; ушао је у његову собу и кључевима, које је нашао на столу, отворио је касу, Новац је поделио са својим саучесницима и отишао у Пешту где се лепо проводио.

Једну ситну крађу учинио је и Владану Ђорђевићу. Кад је као момак из неке радње, донео кући Владановој извесне ствари, дигао је из предсобља три амрела. Све крадене ствари продавали су старинарима у бесцење. — Леон је живео врло лепо, а и сад му, вели, није рђаво у притвору.

Време.

Према телеграфском извештају од 11. октобра може се очекивати са југа топлије време, понегде блага киша.

ЛИСТАК.

Модерно робље.

Роман
из живота босанских Срба.
Написао
Бошко Петровић.

(Наставак.) (11)

И опет прође једно непознато лице. Трифковић се тргне, што и Хаџи-Костић примјети.

— Грозна мајко земљо, вјечито се у теби осјећамо као да нам је Дамоклов мач над главама.

— Што се плашиш слободну ријеч казати?

Обоје се удубише у туробне мисли о будућности ове земље.

— Ето ти слике наше будућности, ако сада будемо ове побреде нашег права прећутали. Сада наступа права борба српског народа ових земаља против силеција, када образована омладина ступа у редове народних бораца. У тим редовима и нас чека једно мјесто, и то мјесто на челу, јер смо ми прва образована српска омладина, која мора све жртвовати да одбрани српски образ. Оне будуће стотине, које ова борба треба, ми морамо образовати. Кроз ту омладину ћемо отети народ из духовног ропства страница од тирана, и показати му прави пут, и када народ ослободимо, Бог ће благословити дјело. Ја већ видим коначну нашу побједу. Доћи ће час, када ће сва образована Европа устати у нашу одбрану, већ видим дуге редове читаве поворке аустријских војника гдје корачају онамо пут сјевера, видим сву ову господу и њихов сраман растанак са овом земљом, стидећи се за све оно, што су неправдом учинили нашој отаџбини! То ће бити наш успјех, успјех нове омладине, успјех српског народа.

Када је Боривој ово изговорио, лице му је имало израз, као да је још нешто имао да каже, али у овај мах као да није могао. Душан Трифковић сав бијаше под утјецајем ових ријечи. Сада се јасно указивала велика разлика ова два човјека у лицу, у изразу и осјећају. Плаве очи Душана Трифковића бијаху узбуђене али читав израз бијаше више живахан, мекнежан, пун полета чак пун сањала, штва, али без велике енергије. Сва појава његова дисаше елеганцијом, лакоћом кретања, осећања и мишљења. Када Боривој поново захтјеваше од њега, да сутра иде влади да поднесе своју тужбу и протест против запостављања његова према странцима, Душанове плаве очи као да сјевнуше пламом, који њима није својствен, дођоше за час у забуну, али енергичне ријечи и појава Боривојева разагна ову неизвјесност.

— Сутра ћу ићи да протестирам и да наведем све учињене ми неправде. Рече чврсто гледајући у снажну и мушку појаву Боривојеву, очито прожет мислима и осјећањем овога човјека, кога у овој час обожаваше. — Ићи ћу сутра — Изговори још једаред и начином говора и тоном имитираше свог пријатеља.

(Наставиће се).

Трговина.

БУДИМПЕШТА, 23. октобра 1907. год. (Брзојавни извештај).

Гоњена роба.

Рж крајње намирнице 21 кр 30 п. до 21 кр. 65 п.
Рж средње намирнице 21 кр 10 п до 21 кр. 25 п.
Печаница за храну 15 кр. 50 пов. до 15 кр. 90 пов.
Печаница за кување пива — кр. — п до — кр. — п.
Зоб крајње намирнице 16 кр 40 п. до 16 кр. 60 п.
Зоб средње намирнице 16 кр — п до 16 кр 30 п.
Кукуруз домаћи 14 кр 35 пов. до 14 кр. 50 п.

Термини.

Жито за октобар 23 кр 92 п до 23 кр. 94 п
Жито за април 1908. 25 кр 32 п до 25 кр. 34 п.

Брзојави „Застави“.

Стигли 12. октобра

Пренос костију Ђуре Јакшића.

Београд. Пренос костију Ђуре Јакшића одложен је за другу недељу 3. новембра по новом.

Политичке прилике.

Будимпешта. Кошут је јутрос са Холоом, затим са Андрашијем преговарао о становишту самосталне банке. Нашли су начин како ће Кошутова странка примити поравнање, али жели самосталну банку, па да сабор изабере одбор, који ће припремати самосталну банку.

Аустријски сабор.

Беч. Луегер је у сабору говорио о поравнању, напао је уставне гаранције и довикивао да се Мађара не треба плашити.

Краљева болест.

Беч. Краљева болест иде стално на боља.

Главни уредник: Јаша Томић.
Одговорни уредник: Константин Брадваровић.

ОДЕЛА
ФИНОГ И МОДЕРНОГ
за мушке и женске
добија се јефтино
код ПАНТЕ СПАИЋА Нови Сад
I. 493 Дунавска улица бр. 36.

ЗА НАШУ
ШПЕЦЕРАЈСКУ И ФАРБАРСКУ РАДЊУ
потребујемо
једног дечка
из добре куће за шегрта.
Либман и Тотовић,
Нови Сад — ћурчијска улица.
I. 1395 1—1

КРОМПИРА
црвена, такозвани роза, рани, бела и жута, нуди вагонима најефтиније
АЛЕКСАНДАР А. МУДРОК
I. 1257 16-30 Митровица (Срем).

ПОТРЕБУЈЕМ
ТРИ ОПАНЧАРСКА ПОМОЋНИКА
који морају бити добри радници. Ступање одма. **Плаћам 14 новчића од пара.**
Петар Кнезић,
I. 1392 2—3 опанчар у Руми.

КЛАВИРА
свакe врсте (Migman-Stuty Salon Conzertflügel и пијачимо) најбољег и најчувенијег фабриката препоручује и продаје по најумеренијој сталној фабричкој цени
ПЕТАР МИХАЈЛОВИЋ
фабричко стовариште клавира
у Бечу, V.|2. Einsied lerplatz 12.

Готово сваки интелигентнији човек култивира данас музику, специјално клавир. То спада данас у интелигентност, у забаву, у друштво, а многима данас-сутра и на корист. — Као дугогодишњи члан цес. и кр дворске опере у Бечу, у стању сам да сваком, ко се при куповању и поруџбинама на мене обрати, дадем стручну гаранцију и пружим поверење за заљану послугу, и за добар и солидан избор клавира. — Препоручујем најтоплије свим родитељима, који се брину за васпитање и самостално обезбеђење своје деце, младим брачним паровима и сваком љубитељу клавира и музике у опште, своје реално и солидно стовариште. — На упите о детаљу и на поруџбине одговара се с највећом готовошћу. Често имадем клавира, који су кратко време били у употреби, и продајем их по знатно мањој и јефтинијој цени. I. 1393 1—30

Српска штампарија дра Светозара Милеттића у Новом Саду.